

12. december 2014

Til bestyrelsen og direktionen

Orienteringsbrev fra Finanstilsynet om regnskabsaflæggelse for 2014 for kreditinstitutter m.fl.

FINANSTILSYNET
Århusgade 110
2100 København Ø

Tlf. 33 55 82 82
Fax 33 55 82 00
CVR-nr. 10 59 81 84
finanstilsynet@ftnet.dk
www.finanstilsynet.dk

I dette brev orienteres om forhold, som kreditinstitutterne skal være opmærksomme på ved aflæggelse af årsrapporten for 2014.

Først beskrives de ændringer til regnskabsbekendtgørelsen, som har virkning fra og med aflæggelsen af årsrapporten for 2014.

Herefter orienteres der om en række observationer, som tilsynet i 2014 har gjort i forbindelse med regnskabskontrollen, undersøgelsen af de store kreditinstitutters udlån og handelsbeholdning i Asset Quality Review og inspektioner generelt.

Sidst er der en række oplysninger af mere praktisk karakter, som knytter sig til indregning af løbende overskud i kreditinstitutter og indløsning af ansvarlig kapital.

ERHVERVS- OG VÆKSTMINISTERIET

Regler, der træder i kraft ved aflæggelse af årsrapport for 2014

I marts 2014 blev der gennemført en række ændringer i regnskabsbekendtgørelsen for kreditinstitutter, som havde virkning fra det regnskabsår, der begyndte den 1. januar 2014¹. De væsentligste ændringer gennemgås kort nedenfor:

Implementering af bestemmelse fra CRD 4 direktivet i regnskabsreglerne

Ændringen, der implementerer bestemmelserne i direktivets artikel 89 om "Country by Country rapportering", er gennemført ved en ny § 124 a. I be-

¹ Bekendtgørelse 281 af 26/3 2014 om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl.

stemmelsen kræves omsætning, antal ansatte, resultat før skat, skat og modtagne offentlige tilskud oplyst på konsolideret grundlag for hvert enkelt land, hvor virksomheden er etableret ved filialer eller dattervirksomheder. I bilag 1 er der som et nyt punkt 7a fastsat en definition af "omsætning".

Direktivet kræver, at de nævnte oplysninger skal være revideret, hvorfor oplysningskravet er indført som en del af kravene til regnskabsnoter, der omfattes af det almindelige krav om revision af regnskabet.

Der er tillige foretaget en ændring i regnskabsbekendtgørelsens bilag 7 i form af et krav om et nyt nøgletal i femårsoversigten, "afkastningsgrad", der implementerer direktivets artikel 90.

Rapportering om samfundsansvar

Ændringen berører regnskabsbekendtgørelsens § 135, stk. 7 og 8. Ændringen svarer til den ændring, der i december 2013 blev gennemført i § 99 a i årsregnskabsloven.

Ændringen har til formål at sikre, at efterlevelse af andre internationale retningslinjer og standarder end FN's Global Compact og FN's principper for ansvarlige investeringer (PRI) kan fritages fra oplysningskravene i § 135, stk. 1-3.

Erhvervsstyrelsen er bemyndiget til at fastsætte, hvilke internationale retningslinjer og standarder der kan benyttes. Med ændringen omfattes kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl. af samme muligheder for at opfylde oplysningskravene vedrørende samfundsansvar ved efterlevelse af forskellige internationale retningslinjer og standarder, som gælder for virksomheder omfattet af årsregnskabsloven. Ud over FN's Global Compact og PRI har Erhvervsstyrelsen indtil videre godkendt Global Reporting Initiative (GRI), jf. Erhvervsstyrelsens bekendtgørelse nr. 1543 af 16. december 2013 om redegørelse for samfundsansvar efter internationale retningslinjer og standarder.

Det underrepræsenterede køn

Der er foretaget en præcisering af anvendelsesområdet for oplysningskrav om status for måltal om det underrepræsenterede køn i bestyrelsen og om politik for øget andel af det underrepræsenterede køn i øvrige ledelsesniveauer.

Ændringen berører § 135 a, stk. 1 og 2, i regnskabsbekendtgørelsen. Ændringen indebærer, at det sikres, at virksomheder, der er omfattet af selskabslovens krav om at opstille måltal for det underrepræsenterede køn i bestyrelsen mv., og ikke allerede er omfattet af de tilsvarende krav i lov om

finansiell virksomhed, omfattes af bekendtgørelsens krav om at redegøre for status for opfyldelsen af de opstillede måltal og den udarbejdede politik.

Asset Quality Review – AQR

Finanstilsynet har efter anbefalinger fra Den Europæiske Banktilsynsmyndighed (EBA) i 1.-3. kvartal 2014 gennemført en vurdering af de største danske kreditinstitutters aktivkvalitet pr. ultimo 2013 (Asset Quality Review – AQR).

Undersøgelsens formål var at vurdere kvaliteten af de væsentligste aktiver, hvor Finanstilsynet skønnede, at der var størst risiko for, at værdiansættelsen kunne være overvurderet (risikobaseret fokus). Vurderingen af aktivkvaliteten omfattede bl.a. følgende områder:

- Nedskrivninger (individuelle og gruppevise nedskrivninger) og solvensbehov vedrørende en række porteføljer af udlån til erhvervs- og privatkunder
- Konstatning af objektiv indikation for værdiforringelse (OIV), ydelse af lempelige lånevilkår til svage kunder og kategorisering af misligholdte engagementer
- Værdiansættelse af fast ejendom stillet til sikkerhed for udlån

I forhold til de *individuelle nedskrivninger* konstaterede Finanstilsynet, at der i flere tilfælde ikke var konstateret OIV, eller at institutterne ikke havde indhentet ajourførte økonomiske oplysninger om svage kunder. Dette kan medføre, at der ikke konstateres OIV i tide, eller at nedskrivningsbehovet undervurderes. Såfremt et institut som følge af kundens økonomiske vanskeligheder yder lempeligere kreditvilkår, end instituttet ville have gjort, hvis kunden ikke var i økonomiske vanskeligheder, skal der altid konstateres OIV.

Konkret i forhold til aktivfinansiering konstaterede tilsynet i flere tilfælde, at institutterne ikke anvendte den fremgangsmåde, der fremgår af punkt 42 i bilag 10 til regnskabsbekendtgørelsen. Det fremgår heraf, at nedskrivningsberegninger for kundeforhold baseret på kundens aktiver alene skal tage højde for dagsværdien af sikkerhederne med fradrag af alle omkostninger i overensstemmelse med punkt 37 i bilag 10. Dette gælder også i de tilfælde, hvor sikkerhederne, fx udlejningsejendomme, giver likviditetsoverskud, idet denne overskudslikviditet vil være indregnet i dagsværdien af ejendommene.

I forbindelse med vurderingen af institutternes *gruppevise nedskrivninger* vurderede Finanstilsynet blandt andet også, om institutterne i tilstrækkelig grad havde taget højde for tidlige hændelser. Ved tidlige hændelser forstås forværringer eller forbedringer efter første indregning af udlånene, som institutternes modeller for gruppevise nedskrivninger endnu ikke har opfanget, da de bagvedliggende parametre (rating-karakterer eller parametre i en segmenteringsmodel) endnu ikke har ændret sig. Eksempler på tidlige hændelser, hvor institutterne skal vurdere, om hændelserne medfører et gruppevist nedskrivningsbehov, er udløb af afdragsfrihed og afskaffelse af mælkekvoter. I et enkelt tilfælde vurderede tilsynet, at et institut i utilstrækkelig grad havde taget højde for udløb af afdragsfrihed, idet instituttet alene vurderede de udlån, hvor afdragsfriheden udløb i 2014 og 2015.

Generelt vurderede Finanstilsynet, at dokumentationen og de overvejelser, som institutterne havde gjort sig vedrørende de tidlige hændelser, kunne forbedres.

Som følge af gennemgangen finder Finanstilsynet også anledning til gøre opmærksom på, at alle individuelt vurderede engagementer, hvor der er ikke er fundet behov for nedskrivning, skal overføres til den gruppevise vurdering.

Vedrørende ejendomme konstaterede Finanstilsynet i flere tilfælde, at institutterne havde værdiansat ejendommene for højt, eller at der i nogen grad manglede informationer og beskrivelser af ejendommene til brug for vurderingen.

Observationer fra tilsynets undersøgelser af landbrugsengagementer

Tilsynet har i de tidligere orienteringsbreve til kreditinstitutterne udmeldt de hektarpriser, som tilsynet vil tage udgangspunkt i ved nedskrivningsberegninger og solvensbehovsreservationer. Det er tilsynets vurdering, at det udmeldte niveau fra juni 2014 fortsat er gældende, selvom markedet stadig er præget af et begrænset antal handler. Det er således endnu for tidligt at sige noget om en eventuel påvirkning på priserne afledt af landbrugets aktuelle afsætningskrise.

Finanstilsynet har i løbet af 2014 gjort sig en række observationer ved gennemgang af landbrugsengagementer, som kreditinstitutterne bør være opmærksomme på ved aflæggelsen af årsrapport for 2014. Der er tale om observationer, hvor tilsynet vurderer, at kreditinstitutterne ikke lever op til regnskabsbekendtgørelsens bilag 10 og vejledningen hertil.

Landbrugsaktiver kan værdiansættes ud fra forskellige metoder. Det centrale er, at der benyttes metoder, der er velunderbyggede, og som når frem til værdier, der modsvarer værdien i det aktuelle marked.

Af Finanstilsynets vejledning til bilag 10 til regnskabsbekendtgørelsen om individuelle nedskrivninger og hensættelser fremgår, at ved opgørelse af landbrugskunders egenkapital skal der være foretaget både en vurdering af værdiansættelsen af stalde mv., når de er nybyggede, og være foretaget tilstrækkelige løbende afskrivninger. Ved undersøgelser har Finanstilsynet konstateret, at nogle banker generelt betragter anlæg og bygninger som nye i indtil fx 5 år. Det er imidlertid Finanstilsynets vurdering, at anlæg og bygninger skal afskrives løbende, så værdien ikke overstiger dagsværdien. Det er ikke tilstrækkeligt først efter fx 5 år fra opførelsestidspunktet at påbegynde afskrivninger.

Ved undersøgelser har Finanstilsynet endvidere konstateret, at nogle pengeinstitutter ved opgørelsen af egenkapital for landbrugskunder med animalsk produktion i et vist omfang medregner værdien af andre bygninger, som er en forudsætning for en almindelig udnyttelse af staldanlæg, fx siloer, halmlader, maskinhuse og kornlader. Set i sammenhæng med disse pengeinstitutters værdiansættelse af staldanlæg har dette ofte medført en for høj samlet værdiansættelse.

Ved nedskrivningsberegninger for landbrugsengagementer har Finanstilsynet konstateret, at nogle pengeinstitutter forudsætter, at besætning, maskiner og beholdninger kan sælges til bogførte værdier. Erfaringen er, at værdierne som regel er lavere ved et salg i forbindelse med afvikling af engagementet end ved Going Concern, og at kundens svage likviditet ofte vil have ført til reduktioner i omfanget af disse aktiver. Dette skal der tages højde for ved nedskrivningsberegninger. Finanstilsynets udgangspunkt har i adskillige år været et fradrag på 20 pct. af de bogførte værdier. Hertil kommer et fradrag på som udgangspunkt 5 pct. for salgsomkostninger mv.

Herudover har tilsynet gjort sig en observation med relation til institutternes håndtering af landbrugsengagementer i deres modeller for gruppevis nedskrivninger.

I forbindelse med AQR gennemgik Finanstilsynet som nævnt de store institutters modeller for gruppevis nedskrivninger, herunder behovet for at foretage gruppevis nedskrivninger som følge af tidlige hændelser. I denne forbindelse gjorde Finanstilsynet opmærksom på, at den nuværende udvikling vedrørende Rusland er en tidlig hændelse, der må forventes at påvirke danske landmænd ved regnskabsaflæggelsen den 31. december 2014. I det omfang, at institutternes modeller for gruppevis nedskrivninger ikke allerede opfanger de økonomiske konsekvenser for landbruget af udviklin-

gen i Rusland, skal der foretages ledelsesmæssigt skøn herfor. Institutterne skal tillige vurdere, om der herudover er behov for at foretage solvensbehovsreservation.

Oplysninger om måling af aktiver og forpligtelser til dagsværdi i niveau 3

I orienteringsbrevet for sidste år gjorde Finanstilsynet opmærksom på den nye standard om dagsværdi, IFRS 13, som trådte i kraft pr. 1. januar 2013. Oplysningsforpligtelserne i denne standard er ikke kun relevante for finansielle instrumenter men også for andre aktiver og forpligtelser.

Formålet med oplysningskravene i IFRS 13 er at gøre det muligt for en regnskabslæser at forstå de værdiansættelsesmetoder og de input, der anvendes ved måling af dagsværdi, samt at forstå, hvorledes dagsværdimålinger, der i væsentlig grad er baseret på ikke-observerbare input (niveau 3), påvirker resultat eller anden totalindkomst

I IFRS 13 er der krav om oplysning om, i hvilket niveau i dagsværdihierarkiet de forskellige dagsværdimålinger er indplaceret, uanset om det er indregnede eller noteoplyste beløb. Jo flere ikke-observerbare data, der indgår i målingen af dagsværdi, jo vigtigere er det for en regnskabslæser, at de tilhørende usikkerheder er klart oplyst.

Med henvisning til IFRS 13 skal der bl.a. gives oplysninger om værdiansættelsesprocessen for aktiver og forpligtelser i niveau 3, herunder for aktiver og forpligtelser, der måles i balancen til dagsværdi en uddybende beskrivelse af følsomheden overfor ændringer i de ikke-observerbare input, hvis en ændring heri kan medføre en væsentlig anderledes værdi af dagsværdimålingen af niveau 3 aktiver og passiver, en beskrivelse af, hvordan alternative rimelige antagelser om ikke-observerbare input vil påvirke dagsværdien af aktiver og passiver i niveau 3, med mere. Opremsningen er ikke udtømmende.

Sagt med andre ord kræver standarden en beskrivelse af de politikker og processer, der er anvendt, herunder hvilke forudsætninger om usikkerheder og risici, der tages højde for, når et institut fastsætter sin værdiansættelsespraksis og metoder.

Der skal derfor med henvisning hertil gives helt konkrete, specifikke, fuldstændige og klare oplysninger om, hvad et institut rent faktisk gør i forbindelse med anvendte prisfastsættelsesmetoder og de forudsætninger og usikkerheder, der knytter sig til værdiansættelse i forbindelse med dagsværdimålinger i niveau 3 i dagsværdihierarkiet.

Finanstilsynet har i 2014 observeret, at der er stor spredning i den tilgang, institutterne vælger i beskrivelsen af både værdiansættelsesprocedurerne og de tilhørende følsomhedsanalyser. Særligt de lidt mindre institutter giver i højere grad generelle betragtninger om deres niveau 3 aktiver og værdiansættelsen heraf. Men det er Finanstilsynets opfattelse, at der for alle institutter, uanset størrelse, er plads til forbedringer på dette område.

Det forhold, at et institut eksempelvis for unoterede aktier har anvendt og vurderet kurser indhentet af foreningen "Lokale Pengeinstitutter" eller af andre, fritager ikke instituttet for at oplyse om sine politikker og processer for værdiansættelse (den anvendte prisfastsættelsesteknik), herunder nærmere at redegøre for de forudsætninger og usikkerheder, der knytter sig til værdiansættelsen af de pågældende papirer.

Regnskabsmæssig kreditværdijustering af derivater (Credit Value Adjustment, CVA)

Ved dagsværdiansættelsen af derivater med positiv dagsværdi skal der justeres for ændringer i kreditrisikoen på modparterne i derivathandlerne. Kreditværdijusteringerne skal foretages over resultatopgørelsen som en kursregulering af derivaterne.

Markedsstandarden for opgørelse af regnskabsmæssig kreditværdijustering af derivater har bevæget sig i retning af større anvendelse af relevant kreditinformation, der kan observeres i markedet, herunder observerede CDS spreads (Credit Default Swap) eller proxy spreads².

Finanstilsynet skal derfor henlede opmærksomheden på, at kreditinstitutter ved opgørelsen af den regnskabsmæssige kreditværdijustering i højest muligt omfang skal anvende relevant kreditinformation, der kan observeres i markedet, og kun i mindre grad anvende kreditinformation, der baserer sig på kreditinstituttets tabshistorik for modparterne. Kreditinformation, der baserer sig på kreditinstituttets tabshistorik for modparterne, herunder interne PD'er fra IRB-modeller, kan alene anvendes i de tilfælde, hvor der ikke findes observerede CDS spreads, eller hvor der ikke meningsfuldt kan anvendes proxy spreads. I tilfælde, hvor kreditinstitutter anvender interne parametre fra eksempelvis IRB-modellerne, skal institutterne korrigere for, at der er anvendt kreditinformation, der ikke er observeret i markedet, herunder

² Et observeret CDS spread for en modpart er udledt fra en udstedt CDS på den pågældende modpart. Proxy spreads anvendes, når der ikke er udstedt CDS'er på den pågældende modpart, og er således CDS spreads, der er udledt fra udstedte CDS'er på andre virksomheder end de pågældende modparter.

vurdere behovet for at foretage et add-on til den opgjorte kreditværdijustering for at tage højde for usikkerheden.

Øvrige oplysninger

De følgende to emner omhandler ikke direkte kreditinstitutternes regnskabsaflæggelse men derimod forhold, hvor tilsynet har vurderet det hensigtsmæssigt at give praktiske oplysninger til institutterne og deres revisorer.

Indregning af løbende overskud

I Capital Requirement Regulation (CRR) er reglerne for medregning af årets overskud i kapitalgrundlaget skærpet i forhold til tidligere.

Ifølge CRR artikel 26, stk. 2, kan institutterne kun med Finanstilsynets forudgående tilladelse indregne periodens overskud i kapitalgrundlaget. Overskuddet skal være verificeret af ekstern revisor, og forventede udbytter og udgifter skal være fratrukket.

Institutter, der ønsker at medregne periodens overskud i kapitalgrundlaget i kapitalopgørelsen pr. 31. december 2014, skal derfor have Finanstilsynets tilladelse, hvis indberetning til Finanstilsynet sker inden afholdelse af instituttets generalforsamling eller repræsentantskabsmøde. Fristen for indberetning af kapitalgrundlaget pr. 31. december 2014 i COREP er den 11. februar 2015. Tilladelser, der allerede er udstedt i løbet af 2014, er gældende for regnskabsåret 2014, herunder kapitalopgørelsen pr. 31. december 2014, under forudsætning af, at udbyttepolitikken ikke er ændret.

Hvis revisionen af årsregnskabet ikke er afsluttet på tidspunktet for indberetning til Finanstilsynet, skal betingelsen om verificering være opfyldt. Alternativt kan instituttet undlade at medregne overskuddet ved indberetningen den 11. februar 2015 og så efterfølgende foretage en ny indberetning, når overskuddet er verificeret eller revideret.

Vi henviser i øvrigt til Finanstilsynets hjemmeside³ for mere uddybende information om beregning af forventede udbytter, verificering af overskuddet samt anmodning om tilladelse.

Indhentning af tilladelse til indløsning af kapitalinstrumenter

En indløsning af kapitalinstrumenter kræver forudgående tilladelse fra Finanstilsynet, jf. artikel 77 og 78, i CCR-forordningen og artikel 27-32, i for-

³ Se: <https://www.finanstilsynet.dk/da/Regler-og-praksis/Reaktioner/2014/Indregning-periodens-overskud-kernekapital-081214.aspx>

ordning 241⁴. Indløsning omfatter reduktion, indfrielse eller genkøb af egentlige kernekapitalinstrumenter eller førtidsindfrielse, tilbagebetaling eller genkøb af hybride kernekapitalinstrumenter eller supplerende kapitalinstrumenter før det kontraktlige forfaldstidspunkt.

Af ansøgningen skal fremgå følgende oplysninger:

- a) En velbegrunderet forklaring af rationale for indfrielse, reduktion eller genkøb af kapitalinstrumenter.
- b) Oplysninger om kapitalkrav og kapitalbuffer, som dækker en periode på mindst tre år. Oversigten skal indeholde niveau for og sammensætning af kapitalgrundlag før og efter aktionen, samt den virkning handlingen vil have på de reguleringsmæssige krav.
- c) Virkningen på instituttets rentabilitet af en erstatning af et kapitalinstrument.
- d) En evaluering af de risici instituttet er, eller kan blive, eksponeret for, og om kapitalgrundlaget sikrer tilstrækkelig dækning af sådanne risici, herunder stresstest af de væsentlige risici, der dokumenterer de potentielle tab ved forskellige scenarier.

Finanstilsynet kan anmode om yderligere oplysninger.

Den komplette ansøgning skal indsendes senest tre måneder inden den dato, hvor indløsningen bekendtgøres over for indehaverne af instrumenterne. Finanstilsynet har dog mulighed for efter en konkret vurdering i enkelttilfælde og under særlige omstændigheder at tillade indsendelse med en kortere frist end tre måneder.

Indløsningsramme for market-making aktiviteter og garantkapital⁵

Ved genkøb af egentlige kernekapitalinstrumenter, hybride kernekapitalinstrumenter eller supplerende kapitalinstrumenter med henblik på market-making og ved genkøb af garantbeviser kan et institut få tilladelse på forhånd til indløsning indenfor rammerne af et forudbestemt beløb. Der skal ansøges om et forudbestemt beløb. For garantbeviser kan der søges om en nettoramme. En tilladelse med en ramme til market-making eller til genkøb af garantbeviser vil gælde for højst 12 måneder, hvorefter instituttet skal ansøge på ny.

⁴ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 575/2013 af 26. juni 2013 om tilsynsmæssige krav til kreditinstitutter og investeringsselskaber (CRR), og EU-Kommissionens delegerede forordning (EU) nr. 241/2014 af 7. januar 2014 om udbygning af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 575/2013, for så vidt angår reguleringsmæssige tekniske standarder for kapitalgrundlagskrav for institutter (forordning 241)

⁵ Fem års forbuddet omfatter ikke market-making

Instituttet skal herefter påse, at den tilladte ramme ikke overskrides. Der skal i kapitalopgørelsen ske fradrag af det fulde beløb, der er opnået tilladelse til.

Indløsning inden fem år efter udstedelse

Hybrid- og supplerende kapital kan som udgangspunkt ikke indløses før fem år efter udstedelsesdatoen. Der kan dog ske indløsning før fem år efter udstedelsesdatoen i to tilfælde.

- 1) Der sker en ændring i den forskriftsmæssige klassificering af instrumentet, som sandsynligvis vil medføre, at det udelukkes fra kapitalgrundlaget eller omklassificeres til kapitalgrundlag af lavere kvalitet, og de to følgende betingelser begge er opfyldt:
 - a. Den kompetente myndighed anser denne ændring for at være tilstrækkelig sikker.
 - b. Instituttet godtgør over for de kompetente myndigheder, at den forskriftsmæssige klassificering af disse instrumenter ikke med rimelighed kunne forudses på tidspunktet for deres udstedelse.

- 2) Der sker en ændring i den gældende skattebehandling af disse instrumenter, som instituttet over for de kompetente myndigheder godtgør er væsentlig, og ikke med rimelighed kunne forudses på tidspunktet for deres udstedelse.

Såfremt kapitalinstrumenter er omfattet af overgangsreglerne i CRR, anses dette som en ændring i den forskriftsmæssige klassificering, hvor ovenstående betingelser er opfyldt. Dermed vil det efter konkret tilladelse være muligt at indfri kapitalinstrumentet inden for fem år efter udstedelsesdatoen.

Derudover har Den Europæiske Banktilsynsmyndighed EBA offentliggjort en fortolkning vedrørende institutters adgang til at kunne foretage indløsninger før fem år efter udstedelsesdatoen, hvor et instrument erstattes med et andet instrument, jf. Q&A nr. 290⁶. Det fremgår af svaret, at institutter med forudgående tilladelse fra Finanstilsynet og under exceptionelle omstændigheder kan erstatte hybrid- og supplerende kapitalinstrumenter inden for de første fem år med instrumenter af højere kvalitet.

⁶ Q&A nr. 290 – Repurchase and cancellation of Tier 2 in the open market less than 5 years from issue